

מסכת מכות

פרק כיצד העדים

מתניתין:

א. אם אמרו העדים הזוממים:

מעידין אנו באיש פלוני, כהן, שהוא בן גרושה ובן חלוצה.⁽¹⁾

ב-א כיצד העדים נעשים זוממין?

והיינו, שהם מעידים שאמו של אדם זה התגרשה בפניהם ביום פלוני ובמקום פלוני לפני שנישאה לאביו הכהן. וכיון שהיתה אמו אסורה להנשא לאביו הכהן מחמת היותה גרושה, הרי בנה זה חלל הוא, ופסול לכהונה.

לפי מסקנת הגמרא, ביאור המשנה הוא כך: עדים זוממין, שאי אפשר לעונשם בעונש שזממו לחייב את הנידון, ולא ניתן לקיים בהם את דברי הכתוב בעד זומם "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו", — כיצד יענשו על זממם?

או שהעידו: אשה זו מת בעלה הראשון, ונפלה ליבום לפני אחי בעלה, וחלץ לה יבמה בפנינו ביום פלוני במקום פלוני,

ומביאה המשנה שתי דוגמאות של עדים זוממים אשר אי אפשר להענישם בעונש שזממו לעשות, ולכן מלקים אותם:

לפי התירוך הראשון, שהמלקות המבוארות במשנה אינן מלקות על עבירת הלאו "לא תענה ברעך עד שקר", אלא הן באות מצד העונש "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו", שגילתה התורה שאם אי אפשר לעשות לו כאשר זמם ממש יש להענישו במלקות, אם כן, אי אפשר להעניש בעונש מלקות מצד "כאשר זמם" על עדות בן חלוצה, לפי שפסול זה הוא רק מדרבנן, ובו לא חידשה תורה שילקה, כי אינו נחשב ל"זממה" מן התורה. אבל לתירוך השני, שהמלקות במשנה הם עונש על הלאו של "לא תענה ברעך עד שקר", אכן ילקו גם על עדות של בן חלוצה. כי לפי תירוך זה, המלקות האמורות במשנה אינן מלקות מצד "כאשר זמם", אלא הן מלקות על הלאו של "לא תענה ברעך עד שקר", והם אכן העידו עליו עדות

1. כתבו הרמב"ן והריטב"א, כי אגב שאמר התנא "בן גרושה" הוא נקט גם בן חלוצה, שהרי בן חלוצה פסולו הוא רק מדרבנן, ואם כן אין בו דין הזמה מדאורייתא כלל, ולכן אינו לוקה.

ותמה הגרעק"א, הרי עדותם אכן הועילה, לפוסלו מדרבנן. ואם כן, מדוע לא ילקו העדים הזוממים על עבירת הלאו של "לא תענה ברעך עד שקר", על שזממו לגרום לו נזק בהעידם עליו שהוא בן חלוצה, ומה בכך שפסול זה הוא רק מדרבנן?!

ואכן הרמב"ם [פרק ב מהלכות עדות הלכה ח] כתב, שאפילו כאשר הם מעידים על בן חלוצה, הם לוקים.

ועיין בחזון יחזקאל, המבאר שהמחלוקת בין הרמב"ם לריטב"א, תלויה בחילוק שבין שני תירוצי התוס' בד"ה מעידין.